

Gravfält i Hamneda-Horn

Arkeologisk schaktningsövervakning 2023

Hamneda-Horn (L1954:3668, Hamneda-Horn 4:25, Hamneda socken, Ljungby kommun,
Kronobergs län, Småland)

Tove Wahlberg Traneskog

Arkeologisk rapport 2024:14

MUSEIARKEOLOGI SYDOST
– en del av Kalmar läns museum

Gravfält i Hamneda-Horn

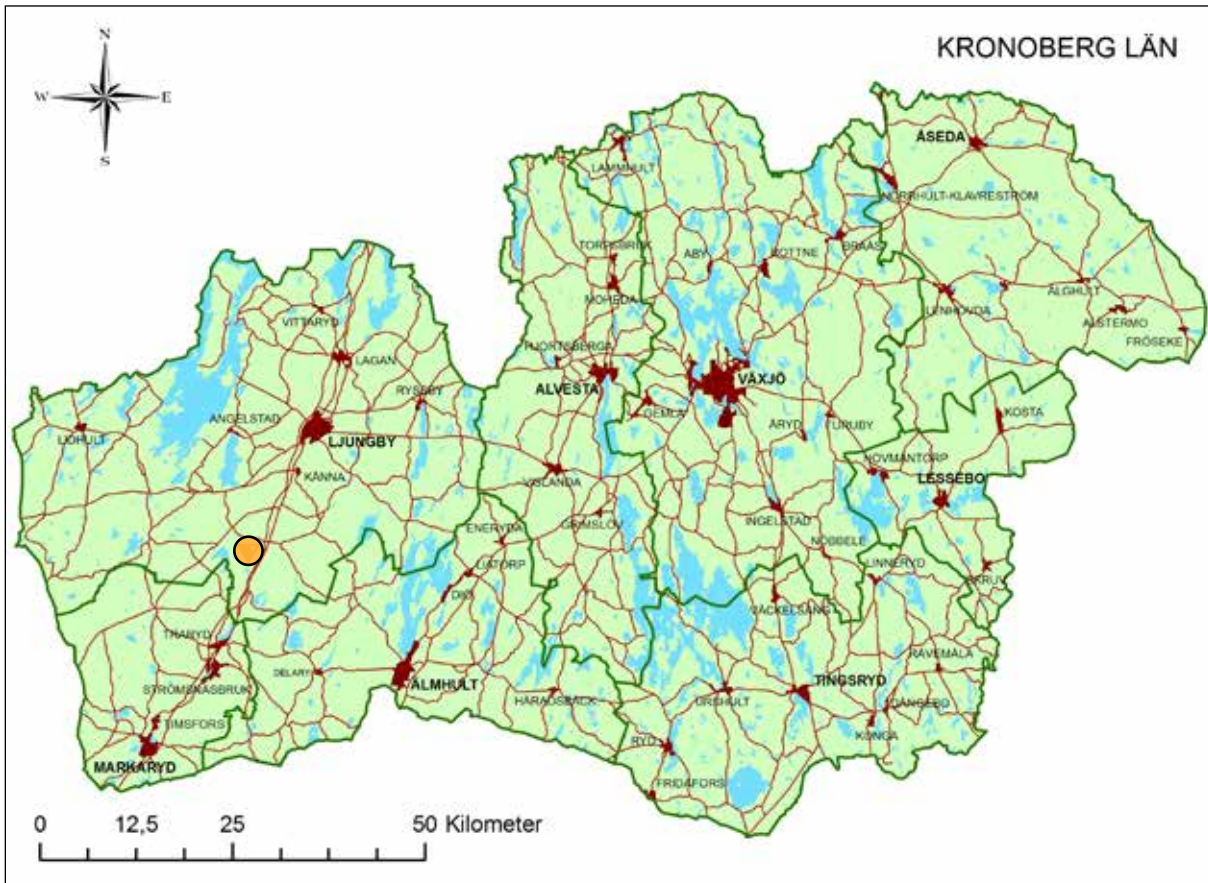
Arkeologisk schaktningsövervakning 2023

Hamneda-Horn (L1954:3668, Hamneda-Horn 4:25, Hamneda socken,
Ljungby kommun, Kronobergs län, Småland

Författare	Tove Wahlberg Traneskog
Copyright	Kalmar läns museum 2024
Redaktion	Anna-Karin Karlsson, Seija Nyberg
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag	Kalmar läns museum
ISSN	1400-352X

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	9
Topografi och fornlämningsmiljö	11
Syfte och frågeställningar	12
Metod och genomförande	13
Resultat	14
Kartmaterialet	14
Fältarbetet	14
Tolkning & åtgärdsförslag	17
Referenser	18
Tekniska och administrativa uppgifter	19
Bilagor	21

Karta över Kronobergs län med platsen markerad.

Sammanfattning

Museiarkeologi sydost har genomfört en arkeologisk schaktningsövervakning inom gravfält L1954:3668, Hamneda-Horn, Ljungby kommun, Kronobergs län. Med anledning av att ett nytt avlopp skulle anläggas genomfördes schaktningsövervakningen i november 2023 efter beslut från Länsstyrelsen i Kronobergs län. Syftet med undersökningen var att förhindra att gravar skadas då rör lades ned för nytt avlopp i och i närheten av gravfältet

Gravfältet består av flertalet gravtyper varav övervägande högar och har en trolig datering till yngre järnålder. Det nu aktuella schaktet lades delvis inom ett tidigare schaktat område mellan gravhögarna och vidare ut på åkermark. Inga gravar påverkades av ingreppet och inga arkeologiska kontexter påträffades vid markingreppet.

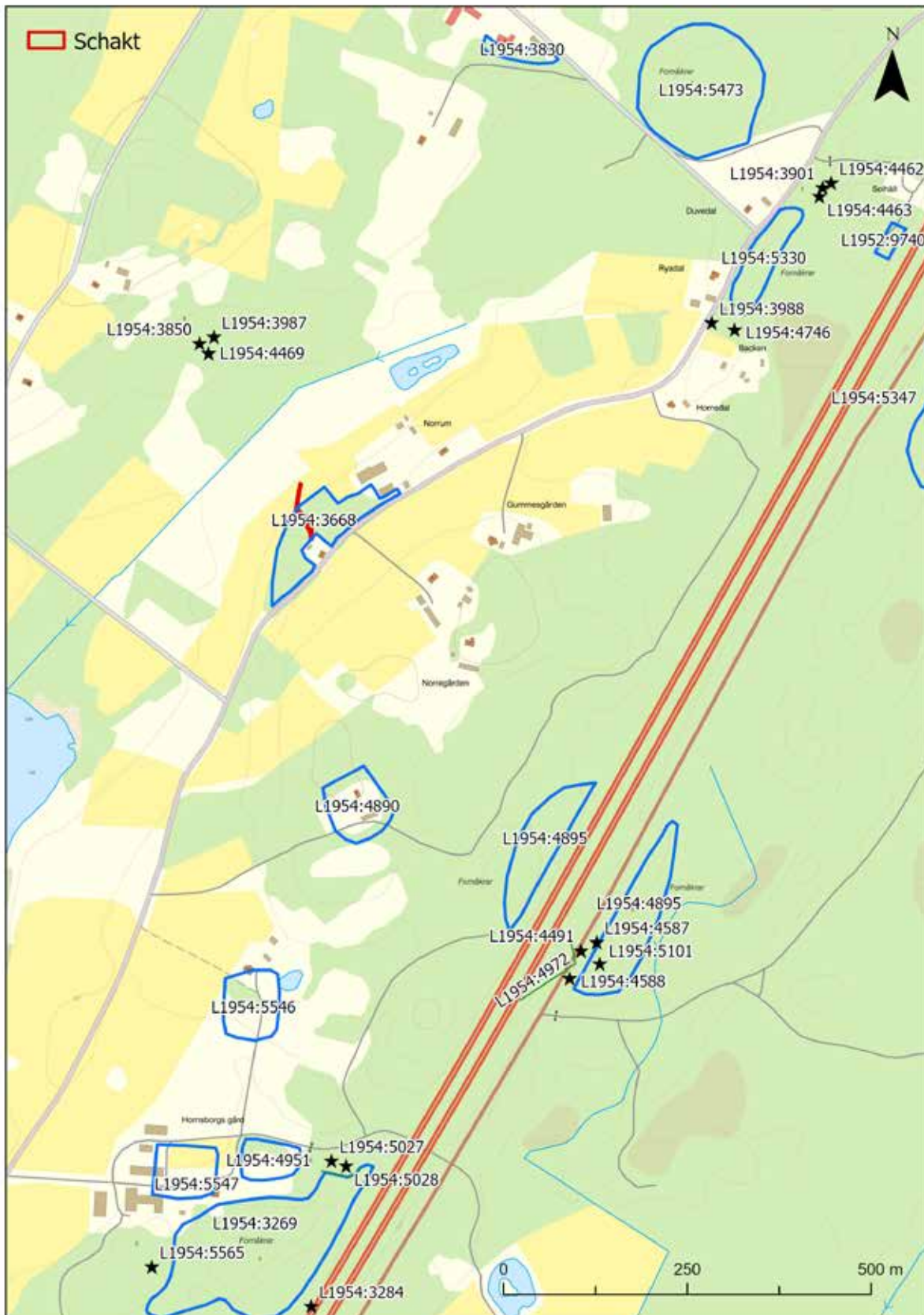
Figur 1. Undersökningsområdet i sydvästra Småland.

Inledning

Med anledning av att ett nytt avlopp skulle anläggas inom fastigheten Hamneda-Horn 4:25, Ljungby kommun, Kronobergs län, genomförde Museiarkeologi sydost en arkeologisk schaktningsövervakning, se figur 1. Inom fastigheten ligger gravfält L1954:3668 vilket består av drygt 104 fornlämningar fördelat på högar, runda sten-

sättningar och ett röse. Gravfältet kan dateras till yngre järnålder.

Schaktningsövervakningen genomfördes under en dag i november 2023 efter beslut från Länsstyrelsen i Kronoberg.

Figur 2. Fornlämningsbilden i närområdet.

Topografi och fornlämningssmiljö

Det aktuella området ligger i Hamneda socken, söder om Ljungby, i sydvästra Småland. De mest fornlämningstäta områdena i socknen är koncentrerade till Lagans dalgång och framför allt är det höggravfält från järnålder som dominerar. Men även äldre gravformer som rösen och hållkistor förekommer i området (Munkenberg 1997). Gravfält L1954:3668, består av drygt 104 fornlämningar, huvudsakligen högar och bör dateras till yngre järnålder.

Bland övriga fornlämningstyper i Hamneda socken utgörs majoriteten av fossil åkermark vilka primärt har daterats till tiden 0–900 e.Kr. Men även lämningar från andra tider finns representerade. Bland annat påträffades en tidig-/mellanmesolitisk boplats (L1952:165) inom den fossila åkermarken L1954:3612, drygt 6 km norr om Hamneda. På boplatsen påträffades främst slagen kvarts men även senon- och danienflinta vilken är importerad från sydvästra Sverige (Knarrström 2000).

Gravfält L1954:3368 har tidigare varit aktuell i en arkeologisk förundersökning. Med anledning av en ledningsdragnings 2007 berördes gravfältets nordöstra del. Vid arbetet påträffades ett fåtal boplatsanläggningar i form av ett stolphål och en nedgrävning (Åstrand 2007).

I samband med att väg E4 skulle byggas ut genomfördes en rad arkeologiska insatser, bland annat undersöktes under 1995 ett område bestående av fossil åker (L1954:4895) samt stensättningar

(L1954:4588, L1954:4491 samt L1954:4587). Ingen gravgömma påträffades i någon av stensättningarna men kol från gravarna kunde dateras till äldre bronsålder, äldre samt yngre järnålder (Torstensdotter Åhlin mfl 1998).

Under 1996 undersöktes stensättning L1954:5101 som låg i anslutning till de stensättningarna som undersöktes 1995. Kolprover från graven visade en datering till äldre bronsålder samt yngre järnålder. Dessa dateringar tolkas inte ange gravens ålder, typologiskt borde gravtypen tillhöra övergången mellan bronsålder och romersk järnålder (Munkenberg 1997).

Under 2012 gjordes en arkeologisk förundersökning med anledning av sydvästlänken. Bland annat påträffades ett treskeppigt långhus (L1952:9740). Huset låg i riktning nordost-sydväst, var minst 35 m långt och hade en genomsnittlig bredd av 6 m. Huset kunde dateras till yngre romersk järnålder-folkvandringstid (Kronberg 2015).

Fornlämningssmiljön närmast undersökningsområdet består av flertalet fornlämningar. Förutom de som nämnts ovan finns bland annat flera gravar i form av stensättningar (tex L1954:3901 och L1954:4491), högar (tex L1954:3850 och L1954:4469) samt gravfält (L1954:3830). Men även by-/gårdstomter (tex L1954:4951 och L1954:5547) och fossil åker (tex L1954:3269 och L1954:5473), se figur 2.

Syfte och frågeställningar

Länsstyrelsen i Kronoberg angav att syftet med undersökningen var att förhindra att gravar skadas då rör skulle läggas ned för nytt avlopp i och i närheten av gravfältet L1954:3668. Schaktningsövervakningen skulle även säkra att eventuella metallföremål som framkommer i schaktet dokumenterades, varför metalldetektering var en integrerad del av schaktningsövervakningen.

Metod och genomförande

Den arkeologiska insatsen genomfördes som en schaktningsövervakning där en arkeolog deltog i schaktningsarbetet. Sammantaget schaktades drygt 40 m² med en mindre planskopa, 0,5 m bred.

I samband med schaktningsarbetet avsöktes berörda ytor med metalldetektor. Schaktet mättes in med RTK GPS och dokumenterades genom arbetsflödet IDA.

Resultat

Kartmaterialet

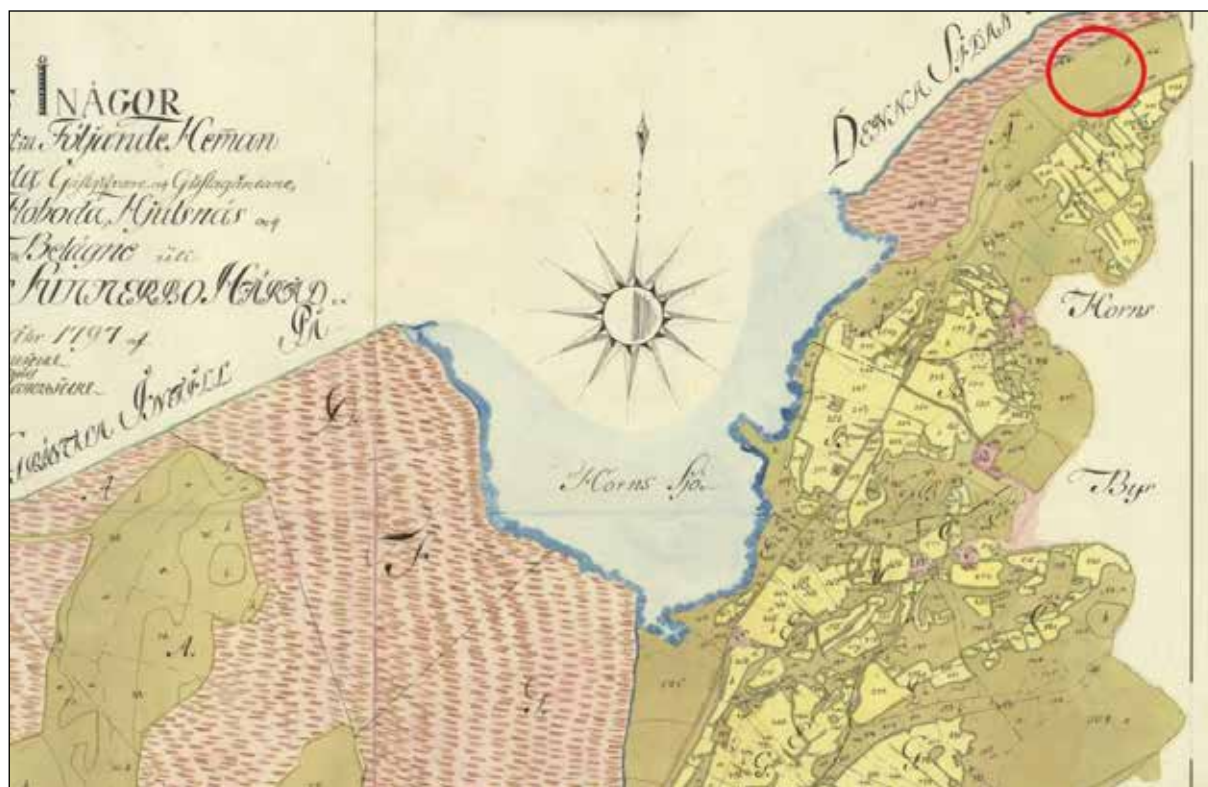
Första gången som det berörda området dyker upp i kartmaterialet är 1797. Då syns det på kartan över storskifte på inägor Horn nr 1–8 (LMA F24-13:1), se figur 3. I senare kartor över Horns inägor är området svårt att tyda. Dock tycks marken ha använt som äng.

Fältarbetet

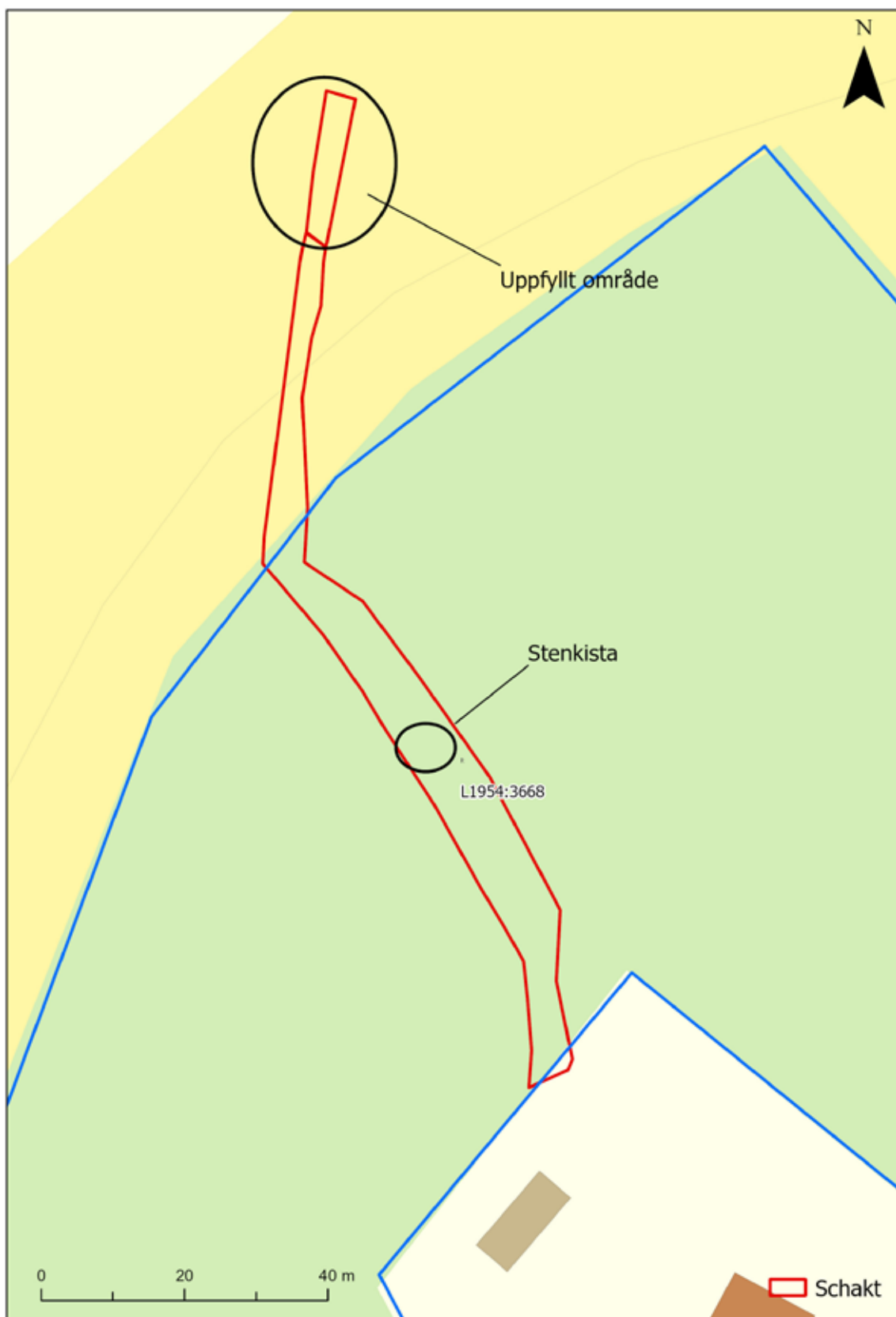
Schaktet lades från tomtens nordvästra sida, genom gravfält L1954:3668, för att sedan fortsätta ut på åkern, se figur 4.

Det cirka 80 m långa schaktet sträckte sig från trädgårdstomtens nordvästra hörn, genom gravfältet och vidare ut på åkern. Schaktet var 0,5 m brett och 0,9 m djupt. Under den 0,25 m tjocka matjorden följde en lust orangebrun sandig morän vilken bitvis var grusig, figur 5. Norra delen av schaktet som berörde åker hade ett tjockare matjordslager, upp till 0,4 m, vilken följdes av en orange grusig silt, se figur 6.

Sedan tidigare var drygt 12 m av sträckan schaktad för äldre avlopp samt stenkista, se figur 4

Figur 3. Ungefärlig utbredning av undersökningsområdet markerat på storskiftes karta från 1797 (LMA F24-13:1).

Figur 4. Schaktad yta inom fastigheten Hamneda-Horn 4:25.

ovan. Nordligaste delen av schaktet, vilket var beläget i den lägre delen av åkern, var uppfyllt med flertalet stora stenar samt porslin och glas. Enligt muntlig uppgift ska det tidigare legat ett grustag på platsen.

Inga arkeologiska kontexter påträffades vid schaktningsarbetet.

Figur 5. Schaktet mellan gravhögarna, fotograferat i höjd med plats för äldre stenkista. Fotograferat från öster.

Figur 6. Schaktkanten i åkermarken. Fotograferat från sydost.

Tolkning & åtgärdsförslag

Inom det undersökta området påträffades inga arkeologiska kontexter. Det kan bero på att området delvis var schaktat sedan tidigare men även att gravhögarna kunde undvikas.

Inga vidare arkeologiska insatser föreslås. Beslut fattas av Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Referenser

- Knarrström, B. 2000. Tidigmesolitisk bosättning i sydvästra Småland. En komparativ studie över stenteknologi och regionala bosättningsmönster med utgångspunkt i en boplats vid Hamneda. I: Lagerås, P. (red.). *Arkeologi och paleoekologi i sydvästra Småland. Tio artiklar från Hamnedaprojektet*. Riksantikvarieämbetet Arkeologiska undersökningar Skrifter No 34. Stockholm.
- Kronberg, O. 2015 *Arkeologiska förundersökningar för Sydvästlänken i Kronoberg, Småland, Kronobergs län, Ljungby kommun, Berga och Hamneda socken, fornlämning Berga 341, 342, Hamneda 338 och 24040*. Arkeologisk förundersökning 2012. Statens historiska museer Arkeologiska uppdragsverksamheten Rapport 2015:10.
- Munkenberg, B-A. 1997. *Arkeologisk undersökning av fornlämning RAÄ 250:4, en röseliknande stensättning i Hamneda sn, Ljungby kommun, Småland*. Riksantikvarieämbetet Lund, Rapport UV Syd 1997:8. Smålands museum rapport 1997:4.
- Torstensdotter Åhlin, I., Skoglund, P., Munkenberg B-A & Gustafsson, P. 1998. *Röjningsrösen och gravar i Hamneda socken: arkeologiska undersökningar inom delar av röjningsröseområdena RAÄ 72, 73, 77, 78, 87 samt gravarna 250:2 och 250:3 i Hamneda socken, Ljungby kommun, Småland*. Rapport UV syd 1998:2. Smålands museum rapport 1998:1.
- Åstrand, J. 2007. *Arkeologisk förundersökning inom en sträcka för ledningsdragning vid gravfältet RAÄ 12 Horn 4:25 Hamneda socken Ljungby kommun Småland*. Smålands museum Rapport 2007:23.

Lantmäteristyrelsens arkiv

F24-13:1, Storskifte på inägor, Hamneda Horn nr 1-8 1797

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-5278-2023
Kalmar läns museums dnr:	33-334-2023
Projektnummer KLM:	A2362
Uppdragsgivare:	Hilding Evaldsson
Landskap:	Småland
Kommun:	Ljungby
Socken:	Hamneda
Fastighet:	Hamneda-Horn 4:25
Fornlämningsnr:	L1954:3668
X koordinat:	6281251
Y koordinat:	427205
Latitud:	56.669709
Longitud:	13.812156
M ö h:	140 möh
Fältarbetstid:	27 november 2023
Personal:	Tove Wahlberg Traneskog
Foto, Du-nummer:	457:1-4
Tidsålder:	Yngre järnålder
Dokumentation:	All dokumentation förvaras på KLM.
Inmätning:	Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem SWEREF 99 TM och RH2000.

Bilagor

Bilaga 1. Fotolista

Bilaga 1. Fotolista

Fotolista digitala bilder

Landskap: Småland

Socken: Hamneda

Fastighet: Hamneda-Horn 4:25

2023

DU 457

Nr	Motiv	Från	Datum
1	Västra delen av schaktet	NÖ	2023-11-27
2	Schaktprofil i åkermark	SV	
3	Schaktet genom gravfältet	V	
4	Schaktad yta i åker väster om gravfält	N	

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

